

Promocja Zdrowia i Oświata Zdrowotna

Kierunki podejmowanych w 2017 roku działań pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia wynikały z założeń krajowych - ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego, Narodowego Programu Zdrowia, zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia, a także z sytuacji epidemiologicznej województwa podkarpackiego i bieżących potrzeb zdrowotnych mieszkańców.

Głównym celem działań pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia było kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych poprzez promowanie zdrowego stylu życia, rozwijanie indywidualnej odpowiedzialności za zdrowie własne i swoich najbliższych oraz wspieranie regionalnych i lokalnych działań na rzecz zdrowia.

Oddział Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia powyższy cel osiągnął poprzez wdrażanie i koordynowanie programów edukacyjnych, organizowanie przedsięwzięć prozdrowotnych oraz wspieranie realizatorów programów edukacyjnych, dla których organizowane były szkolenia, konsultacje merytoryczne oraz udostępniane były materiały oświatowo - zdrowotne.

Działania te prowadzone były w następujących obszarach:

Profilaktyka nadwagi i otyłości

Ogólnopolski program edukacyjny „Trzymaj Formę!”.

Państwowa Inspekcja Sanitarna i Polska Federacja Producentów Żywności Związek Pracodawców wychodząc naprzeciw zaleceniom strategii Światowej Organizacji Zdrowia w zakresie diety,

aktywności fizycznej i zdrowia, zaleceniom „Białek Księgi Komisji Europejskiej Strategia dla Europy w zakresie zagadnień zdrowia związanych z żywieniem, nadwagą i otyłością” oraz w odpowiedzi na „Zieloną Księgę pt. Promowanie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej: europejski wymiar zapobiegania nadwadze, otyłości i chorobom przewlekłym” od 10 lat realizują Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!”. Program promuje zasady zbilansowanej diety i aktywność fizyczną środowisku młodzieży szkolnej”

Głównym celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki.

W roku szkolnym 2016/17 na terenie województwa podkarpackiego realizowana była XI edycja programu, w której wzięli udział uczniowie szkół gimnazjalnych, starszych klas szkół podstawowych oraz ich rodzice. Program zrealizowano w 595 szkołach, edukacją objęto 44 634 uczniów. Ogółem w trakcie wszystkich edycji programu na Podkarpaciu działaniami programowymi objęto prawie 384 000 uczniów z klas V-VI szkół podstawowych i gimnazjów.

W ramach XI edycji programu zorganizowano wojewódzki konkurs na plakat „Trzymaj Formę Aktywnie i Zdrowo”. Konkurs skierowany był do wszystkich szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu województwa zarówno tych uczestniczących jak i nie uczestniczących w realizacji programu. W konkursie wzięło udział 650 uczniów ze 122 szkół. Uczniowie z podkarpackich szkół uczestniczyli również w Ogólnopolskim Konkursie Wiedzy o Zdrowym Stylu Życia. W ścisłym finale w Warszawie znalazła się dwójka uczniów z Gminnego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Raniżowie.

Program jest pozytywnie przyjmowany i wysoko oceniany zarówno przez nauczycieli jak i uczniów jako doskonała pomoc w propagowaniu zdrowego stylu życia i nadal cieszy się niesłabnącym

zainteresowaniem szkół oraz środowisk lokalnych.

Ciekawe założenia programu, odświeżona szata graficzna, coroczna aktualizacja zagadnień daje możliwość zdobycia wiedzy i umiejętności dotyczących zasad prawidłowo zbilansowanej diety i znaczenia aktywności fizycznej dla zdrowia człowieka.

Profilaktyka uzależnień

Projekt KIK/68 pt. „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych

W latach 2012 - 2017 Państwowa Inspekcja Sanitarna we współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi i Instytutem Medycyny Wsi w Lublinie realizowała projekt KIK/68 współfinansowany w ramach Szwajcarsko - Polskiego Programu Współpracy.

Głównym celem pięcioletniego Projektu było ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym. Cel ten próbowano osiągnąć poprzez edukację społeczeństwa w zakresie negatywnych skutków używania alkoholu, papierosów, narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych oraz promowanie zachowań prozdrowotnych.

W ramach Projektu KIK/68 realizowany był program edukacyjny **„ARS czyli jak dbać o miłość”**, którego celem jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie. Program objęty jest honorowym patronatem Ministra Edukacji Narodowej i Ministerstwa Zdrowia oraz wpisany jest do Bazy Programów Rekomendowanych.

W 2017 roku zakończona została IV edycja programu. Dzięki dużemu zaangażowaniu koordynatorów programu został on zrealizowany w 139 szkołach z czego znaczący udział stanowiły następujące typy szkół: technika (65), licea (52) i szkoły zawodowe (21). Zdecydowana większość szkół realizujących program zadeklarowała udział w kolejnej edycji.

Działaniami programowymi IV edycji objęto prawie 6800 uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych. Ogółem we wszystkich edycjach programu uczestniczyło ponad 30 tys. uczniów. W blisko połowie placówek w trakcie zebrań rodzice otrzymywali materiały programowe, a koordynatorzy szkolni przedstawiali założenia i cele programu, wyświetlali filmy dotyczące konsekwencji używania substancji psychoaktywnych, prezentowali stronę internetową projektu lub też zapraszali ekspertów, którzy prowadzili zajęcia nt. uzależnień.

Program „ARS czyli jak dbać o miłość” został wysoko oceniony zarówno przez młodzież jak i szkolnych koordynatorów. Zaangażowanie uczniów podczas realizacji programu jako dobre, bardzo dobre i świetne oceniło 93% szkolnych koordynatorów. Prawie wszyscy nauczyciele (99%) przyznali treściom merytorycznym programu oceny dobre, bardzo dobre i świetne.

Po realizacji IV edycji programu przeprowadzono ankietę ewaluacyjną wśród 3850 uczniów. Z uzyskanych danych wynika, że 90,2% uczniów chętnie uczestniczyło w zajęciach. Prawie dla wszystkich ankietowanych (94,5%) przekazywane treści były zrozumiałe. Większość uczestników programu (91,5%) uważa, że jest on ważny i należy go proponować młodzieży szkół ponadgimnazjalnych.

Dodatkowym wzmocnieniem prowadzonych działań była ogólnopolska kampania społeczna **„Melanż. Oczekiwania vs rzeczywistość”**, którą popularyzowano również na terenie województwa. Ponadto Państwowa Inspekcja Sanitarna w ramach swoich działań prowadziła edukację różnych grup społecznych. W tym celu podczas lokalnych wydarzeń i eventów

organizowane były stoiska informacyjno - edukacyjne, w których można było zbadać zawartość tlenu węgla w wydychanym powietrzu, uzyskać informację na temat zdrowego stylu życia czy też pokonać tor przeszkód z użyciem narko lub alkoholu. W prowadzonych w ramach kampanii przedsięwzięciach uczestniczyło ponad 100 tys. osób.

Dopalacze

Dopalacze stanowią ważny społecznie problem wpływający negatywnie na zdrowie, są one w ostatnich latach jednym z istotnych, zidentyfikowanych zjawisk społecznych, któremu należy zapobiegać. Państwowa Inspekcja Sanitarna na terenie województwa podkarpackiego prowadziła szereg działań informacyjno - edukacyjnych skierowanych do społeczeństwa na temat zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania dopalaczy.

Działania kontrolne sprawowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną nad rynkiem dopalaczy są jedynie częścią polityki antynarkotykowej. Drugim ważnym jej aspektem jest profilaktyka.

projekt: Liczba Piętno w Gorzowie Wielkopolskim, praca własna fotografów

Mając to na uwadze w 2017 roku w całym województwie podkarpackim zainicjowano szerokie działania promujące zdrowy styl życia bez środków psychoaktywnych i ostrzegające przed ich używaniem. Wśród działań warto wymienić popularyzację ogólnopolskich konkursów: „Szkoła wolna od używek” i „Oddal to”. Ponadto na potrzeby działań opracowywano, przygotowywano i bystrybuowano materiały edukacyjne, przygotowywano spot, który wyświetlany był na monitorach komunikacji miejskiej i na stronach internetowych.

VIII Wojewódzki Przegląd Małych Form Teatralnych „Porozmawiajmy o uzależnieniach”

Celem Przeglądu jest popularyzacja twórczej aktywizacji i edukacji młodzieży w zakresie uzależnień. Autorskie i nie tylko, inscenizacje młodych aktorów są ważnym przekazem edukacyjnym, który zyskuje na autentyczności poprzez duży ładunek emocjonalny zarówno w treściach jak i scenicznej ekspresji. Taka forma pracy pozwala komunikować odbiorcom o problemach młodzieży, sposobie widzenia świata i rozwiązywaniu problemów zdrowotnych w języku bliskim grupie rówieśniczej. Jest również jedną ze skuteczniejszych metod aktywizowania środowisk szkolnych do działań na rzecz zdrowia i daje możliwość wzmocnienia działań wychowawczych i zapobiegawczych.

Uczestnikami VIII edycji Przeglądu była młodzież ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych dla której była to najczęściej pierwsza przygoda ze sztuką. Bezpośrednim efektem tej inicjatywy było przygotowanie 29 spektakli teatralnych, w których powstanie zaangażowali się nauczyciele i uczniowie z 11 powiatów naszego województwa. Młodzi aktorzy, scenarzyści zaprezentowali indywidualny punkt widzenia tematyki uzależnień swoim rówieśnikom, rodzicom i pedagogom. Wiele z zaprezentowanych przedstawień ma swoją dalszą historię poza Przeglądem, funkcjonują jako „narzędzie” działań profilaktycznych adresowanych do społeczności we własnej szkole czy też w środowisku lokalnym.

Profilaktyka palenia tytoniu

Rok 2017 był rokiem realizacji kolejnej edycji „Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu. Cele i zadania na lata 2014-2018” przyjętego przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 8 lipca 2014r. Program określa priorytetowe cele i zadania na jakich powinny opierać się działania związane z redukcją zagrożeń wynikających z palenia tytoniu w Polsce. Celem tej edycji POZNPT jest ograniczenie ekspozycji na dym tytoniowy (w odniesieniu do czynnego i biernego palenia) w społeczeństwie polskim.

Istotnym zadaniem Programu realizowanym przez Państwową Inspekcję Sanitarną jest podejmowanie odpowiednich działań umożliwiających przekazywanie rzetelnych informacji, dostosowanych do różnych grup docelowych (kampanie społeczne, programy edukacyjne i inne działania w środowiskach lokalnych) o ryzyku zdrowotnym związanym z używaniem tytoniu.

Program edukacji antytytoniowej **„Czyste powietrze wokół nas”** adresowany jest do dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym (5-6 lat) oraz ich rodziców i opiekunów. Realizowany jest na terenie województwa podkarpackiego w przedszkolach, szkołach i oddziałach przedszkolnych. Głównym jego celem jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi. W roku szkolnym 2016/17 na terenie województwa do dziewiątej edycji programu przystąpiło łącznie 482 różne placówki. W programie uczestniczyło 16 417 dzieci i ponad 10,5 tys. rodziców.

Dzięki realizacji programu „Czyste powietrze wokół nas” przekazywano dzieciom istotne treści prozdrowotne i proekologiczne wpływające na kształtowanie postaw. Corocznie realizacja programu poszerzana jest o inne formy oddziaływania - konkursy plastyczne, quizy, małe formy teatralne, imprezy prozdrowotne, a nawet o zagadnienia z zakresu ochrony środowiska i ekologii.

Program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas I - III szkół podstawowych

„Nie pal przy mnie, proszę” stanowi drugie ogniwo w cyklu edukacyjnych programów antytytoniowych. Jego celem jest kształtowanie u najmłodszych postawy odpowiedzialności za własne zdrowie i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach gdy inni w ich obecności palą. W ramach realizacji programu przekazywana jest informacja, że nie tylko czynne, ale i bierne palenie jest szkodliwe dla zdrowia. Przyjęte w programie założenia, cele, przekazywane treści i metody ich realizacji sprzyjały wzmocnieniu w uczniach pozytywnych zachowań oraz umiejętności asertywnego radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu. Zajęcia realizowano zgodnie ze scenariuszami, stosując aktywne metody pracy z uczniami. W wielu szkołach program rozszerzony był o dodatkowe działania konkursy, wystawy, inscenizacje, pikniki itp.

Siódmą edycję programu na terenie województwa realizowało 351 szkół podstawowych, edukacją objęto 15 434 uczniów oraz 9 900 rodziców.

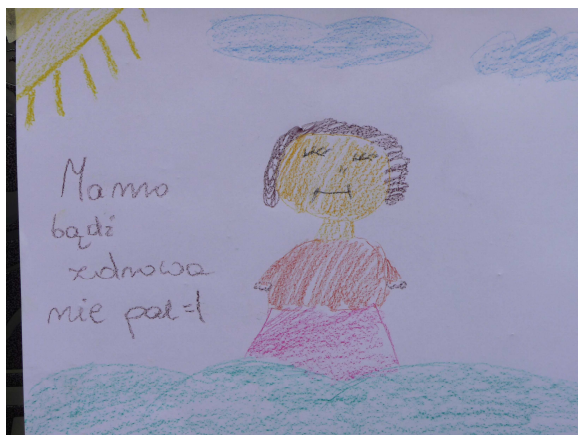

Program profilaktyki palenia tytoniu dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów **„Znajdź właściwe rozwiązanie”**. Celem programu jest zapobieganie paleniu przez młodzież oraz opóźnienie inicjacji tytoniowej, zwiększenie wiedzy o szkodliwości biernej i czynnej ekspozycji na dym tytoniowy, kształtowanie postaw asertywnych i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Realizacja

programu w tej grupie wiekowej jest bardzo ważna, ponieważ w tym okresie gwałtownie wzrasta liczba młodzieży eksperymentującej z papierosem. W minionym roku szkolnym 2016/17 do siódmej edycji programu przystąpiło 152 szkoły podstawowe i 160 gimnazjów. Na terenie województwa podkarpackiego łącznie w programie wzięło udział ponad 15 300 uczniów.

Wszystkie trzy programy tworzą całość i zapewniają ciągłość edukacji antytytoniowej w szkole, są dostosowane do różnych faz rozwojowych uczniów i płynnie włączają się w proces edukacyjny.

Akcje i programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży to najbardziej efektywnie wdrażana część polityki ograniczania zdrowotnych następstw palenia tytoniu. Wynika to przede wszystkim ze szczególnego znaczenia zapobiegania paleniu tytoniu wśród dzieci i młodzieży dla zdrowotności społeczeństwa jak i gotowości środowiska szkolnego do wdrażania takich programów. Okres krytyczny dla podejmowania zachowań ryzykownych, takich jak pierwsze kontakty z paleniem tytoniu przypada na przedział wiekowy 9 - 10 lat. Dlatego też do tej grupy wiekowej skierowany został nowy program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „**Bieg po zdrowie**” opracowany w Głównym Inspektoracie Sanitarnym we współpracy z ekspertami. Założeniem programu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i e - papierosów. W 2017 roku zrealizowano na terenie województwa pierwszą edycję programu w 185 szkołach podstawowych.

Edukacją objęto ponad 4 tys. uczniów klas IV i ponad 3,5 tys. rodziców. Zajęcia były

realizowane za pomocą zróżnicowanych metod aktywizujących, które poruszały różne aspekty problemu uzależnienia od tytoniu oraz prewencji w tym zakresie. Wyniki przeprowadzonej ewaluacji programu pozwalają stwierdzić, iż w znacznej mierze osiągnięto zakładane cele, a więc wzrost wiedzy dotyczącej zachowań prozdrowotnych oraz zwiększenia umiejętności w zakresie dbania o swoje zdrowie. Do realizacji programu przygotowano atrakcyjne, bogato ilustrowane materiały dydaktyczne zarówno dla nauczycieli jak i dla uczniów.

Światowy Dzień bez Tytoniu obchodzony każdego roku w dniu 31 maja to część programu Europy wolnej od dymu tytoniowego przyjętego na konferencji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w Madrycie w 1988 roku. W tym dniu WHO stara się zwrócić uwagę opinii publicznej na kwestię zdrowotnych, społecznych i ekonomicznych skutków palenia tytoniu. Tematem Światowego Dnia Bez Tytoniu w 2017 roku, ogłoszonym przez WHO było „Tytoń zagrożeniem dla rozwoju”. Państwowa Inspekcja Sanitarna każdego roku włącza się w obchody Światowego Dnia Bez Tytoniu na terenie województwa podkarpackiego organizując festyny, imprezy prozdrowotne, podczas których informowano o negatywnych skutkach palenia oraz przypomniano o obowiązującym prawie, emitowane były spoty edukacyjne w miejscach użyteczności publicznej, a także w lokalnych mediach i na stronach internetowych. Publikowane były również informacje w prasie i radio na temat negatywnych skutków palenia. W 2017 roku inicjatywy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa odbyło się również wiele przedsięwzięć z okazji **Światowego Dnia Rzucania Palenia** (16 listopada). Były one często podsumowaniem całorocznej działalności programowej w zakresie ochrony zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Szacunkowo na terenie województwa działaniami objęto prawie 190 000 osób.

Systematyczna egzekucja przestrzegania zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

Dostępne badania wskazują jednoznacznie, że nie ma bezpiecznego

poziomu narażenia na dym tytoniowy. Każdy obywatel ma konstytucyjne prawo do ochrony swojego zdrowia, a narażenie na bierne palenie, szczególnie w przestrzeni publicznej narusza to prawo. Dlatego istotnym jest, aby w obiektach objętych zapisami ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych przeprowadzać cykliczne kontrole sprawdzające przestrzeganie tych zapisów oraz w razie wykrycia nieprawidłowości instruować i skutecznie egzekwować prawo. Państwowa Inspekcja Sanitarna w ramach sprawowanego bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno - sanitarnych prowadzi systematyczne kontrole przestrzegania zakazu palenia w miejscach użyteczności publicznej.

W 2017 roku na terenie województwa podkarpackiego przeprowadzono łącznie 17 119 kontroli, w trakcie których sprawdzano przestrzeganie zakazu palenia tytoniu. Z wykonanych kontroli wynika, że ustawa jest stosowana w 99% obiektach użyteczności publicznej.

Profilaktyka chorób zakaźnych i zakażeń

Odnosząc się do celu operacyjnego Narodowego Programu Zdrowia, jakim jest *ograniczenie ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń fizycznych, biologicznych i chemicznych w środowisku zewnętrznym, miejscu pracy, zamieszkania, rekreacji i nauki* Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2017 roku prowadziła szeroko zakrojone działania informacyjno - edukacyjne w tym programy: „Podstępne WZW”, „Wybierz

życie - Pierwszy krok”, „Krajowy Program Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV”. To niektóre przedsięwzięcia z zakresu profilaktyki chorób zakaźnych i zakażeń u ludzi, przede wszystkim wirusowego zapalenia wątroby typu A,B,C, zakażeń i chorób przenoszonych drogą płciową (m.in. HIV, HPV), inwazyjnych zakażeń bakteryjnych, gruźlicy oraz wybranych zagrożeń pasożytniczych.

Zakażenie wirusem zapalenia wątroby typu B i C to główne czynniki ryzyka marskości wątroby i zachorowania na raka wątrobokomórkowego. Szacunki ekspertów wskazują, że w Polsce wirusowym zapaleniem wątroby (HCV) zakażonych jest ponad 200 tys. osób, a wirusem HBV około 600 tys., Zakażenie wirusowym zapaleniem wątroby typu B i C przez wiele lat nie daje żadnych objawów, a co 12 - ta osoba na świecie jest nieświadoma, że żyje

z przewlekłym zapaleniem wątroby. Ważnym elementem profilaktyki, w przypadku WZW B są szczepienia ochronne, natomiast wiedza i unikanie ryzykownych zachowań, podczas których możliwe jest zakażenie - pozwala skutecznie zapobiec chorobie.

Istotnym ogniwem edukacyjnym, poświęconym profilaktyce zakażeń wątroby wywołanych przez typy wirusów HBV i HCV, będącym efektem współpracy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie oraz Fundacji Gwiazda Nadziei jest program edukacyjny „**Podstępne WZW**”. W roku szkolnym 2016/17 program był realizowany w 57 szkołach ponadgimnazjalnych, edukacją objęto prawie 5,5 tys. uczniów.

Profilaktyka raka szyjki macicy

Według danych Fundacji MSD dla Zdrowia Kobiet w Polsce na raka szyjki macicy zapada około 2800 kobiet rocznie. Niemal 1700 z nich umiera. Wskaźnik umieralności na raka szyjki macicy w Polsce jest wysoki i wynosi 5,4 na 100 tys. kobiet, 1/3 zgonów dotyczy młodych kobiet w wieku 15-49 lat. Wirus HPV jest najczęstszą przyczyną zachorowania na raka szyjki macicy. Dlatego wszelkie inicjatywy wspierające profilaktykę zakażeń przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego oraz wczesne wykrywanie zmian

w badaniach cytologicznych są niezwykle cenne.

„**Wybierz życie – Pierwszy krok**” to program kształtujący zachowania prozdrowotne młodzieży, a w szczególności dziewcząt. Program uczy również odpowiedzialności za swoje zdrowie i osób bliskich poprzez rozpowszechnianie wiedzy oraz motywowanie wszystkich kobiet w rodzinie do regularnego wykonywania badań cytologicznych. Głównym założeniem programu jest profilaktyka wirusa HPV i raka szyjki macicy. VI edycja programu „Wybierz życie – Pierwszy krok” realizowana była w 116 szkołach ponadgimnazjalnych. W programie wzięło udział ponad 13 tys. uczniów oraz blisko 4 tys. innych odbiorców: rodziców, nauczycieli, pedagogów. W opinii szkolnych koordynatorów i realizatorów programu w działaniach profilaktycznych dotyczących raka szyjki macicy istotną rolę odgrywa podnoszenie świadomości nie tylko młodych kobiet, ale także i mężczyzn. Dlatego też konieczne jest interdyscyplinarne podejście do problemu. Program cieszy się dużym zainteresowaniem, według realizatorów powinien być kontynuowany. Poza edukacją programową zgodną ze scenariuszami zajęć organizowane były jak co roku imprezy oraz akcje informacyjno - edukacyjne.

Profilaktyka zakażeń wirusem HIV

W 2017 roku Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania HIV realizowany był na terenie województwa podkarpackiego i stanowił kontynuację działań podejmowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w latach ubiegłych. Działania prewencyjne w zakresie HIV/AIDS rozpoczęto w latach 90-tych. Podstawą ich realizacji są wytyczne zawarte w krajowych programach zapobiegania HIV/AIDS, które przygotowuje Krajowe Centrum ds. AIDS.

Głównym celem podejmowanych działań było ograniczenie na terenie województwa liczby nowych przypadków zakażeń wirusem HIV poprzez podniesienie poziomu wiedzy w zakresie zapobiegania zakażeniom oraz promowanie odpowiedzialnych postaw i unikania ryzykownych zachowań.

Grupę docelową odbiorców programu stanowił ogół społeczeństwa ze

szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych w wieku prokreacyjnym, uczniów różnych typów szkół, nauczycieli i pracowników ochrony zdrowia. W działaniach prowadzonych w 2017 roku przez Państwową Inspekcję Sanitarną wzięło udział ponad 270 tys. osób. Wzmocnieniem realizowanych zadań były coroczne obchody Światowego Dnia AIDS, udział w ogólnopolskiej akcji informacyjno-edukacyjnej „Mój Walenty jest the Best, idzie ze mną zrobić test” ogłoszonej z okazji święta zakochanych, w ramach której zachęcano młode, ale pełnoletnie osoby do wykonania testu w kierunku HIV; a także kampania edukacyjna „Coś was łączy? Zrób test na HIV” zachęcająca do poznania własnego statusu serologicznego oraz upowszechnienia informacji na temat HIV/AIDS i sposobów zmniejszenia ryzyka zakażenia.

W XIII edycji wojewódzkiego konkursu plastycznego „**Porozmawiajmy o AIDS**” przeprowadzonej pod Honorowym Patronatem Marszałka Województwa Podkarpackiego i Wojewody wzięło udział 290 uczniów z 85 szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Komisja przyznała 8 równorzędnych nagród i 17 wyróżnień. Realizacja tego przedsięwzięcia jak również Przeglądu Małych Form Teatralnych jest możliwa dzięki wieloletniej współpracy i wsparciu Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Program edukacyjny „**Zawsze Razem**” realizowany jest na terenie województwa od 2005 roku, skierowany jest do uczniów klas I-III szkół podstawowych i klas „0” oraz ich rodziców. Celem programu jest kształtowanie u dzieci właściwych postaw wobec słabszych rówieśników, unikanie zachowań ryzykownych oraz nauka podejmowania zdrowych wyborów. W programie wykorzystuje się publikację przygotowaną i wydaną przez Krajowe Centrum ds. AIDS. Realizatorami programu w szkołach są głównie nauczyciele, pielęgniarki środowiska szkolnego, sporadycznie pedagogzy szkolni i wychowawcy świetlic. W roku szkolnym 2016/17 program realizowało 235 placówek, edukacją objęto ponad 8500 uczniów i prawie 3000 rodziców. Program był realizowany z wykorzystaniem różnych form pracy z uczniami w tym: pogadanki, pracę z książką, konkursy, piosenki, zabawy, wiersze, prelekcje itp. Koordynatorzy i realizatorzy programu w szkołach ocenili

program jako dobry, który należy kontynuować. Wzmocnieniem prowadzonych działań była organizacja kolejnej już edycji wojewódzkiego konkursu plastycznego organizowanego pod tym samym tytułem, w którym w ubiegłym roku uczestniczyło 50 szkół i 273 uczniów.

Program edukacyjny **„Zapobieganie HIV/AIDS i chorobom przenoszonym drogą płciową. Edukacja młodzieży szkolnej”**

AIDS

NIE DAJ SZANSY!

ZRÓB TEST NA HIV

realizowany na Podkarpaciu od 2007 roku skierowany jest do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Celem programu jest kształtowanie bezpiecznych zachowań i poczucia odpowiedzialności za swoje zdrowie.

Każdy szkolny koordynator wyposażony jest w podręcznik zawierający wskazówki do tworzenia własnego programu edukacyjnego, scenariusze zajęć oraz poradnik dla nauczyciela realizującego program. W realizację programu zaangażowani są nauczyciele, pedagodzy szkolni, pielęgniarki środowiska szkolnego, opiekunowie szkolnych kół PCK. W 2017 roku realizowany był w 63 szkołach, uczestniczyło w nim prawie 8 tys. uczniów. Dbając o poszerzenie i uzupełnianie wiedzy na temat HIV/AIDS organizowano na terenie województwa wykłady, prelekcje, konkursy wiedzy, spotkania edukacyjne. Informacje i porady, a także materiały edukacyjne można było uzyskać w punktach informacyjno - edukacyjnych organizowanych przez pracowników Inspekcji Sanitarnej.

Prowadzone przez Państwową Inspekcję Sanitarną działania obejmowały również popularyzację szczepień ochronnych jako najskuteczniejszego i najbardziej efektywnego sposobu zapobiegania wielu chorobom zakaźnym. W 2017 roku na terenie województwa podkarpackiego popularyzowano ogólnopolską kampanię społeczną „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”, w ramach której organizowano akcje informacyjno - edukacyjne, wystawy, pogadanki i prelekcje oraz prowadzono dystrybucję

ulotek i plakatów dotyczących szczepień oraz profilaktyki grypy. Aktywnie współpracowano z lokalnymi mediami, w których ukazywały się liczne publikacje i audycje o tej tematyce.

Ponadto na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej w okresie jesienno-zimowym, umieszczano komunikaty dotyczące zachorowalności w województwie podkarpackim i w Polsce.

Profilaktyka czerniaka

Choroby nowotworowe są coraz powszechniej obecne w życiu Polaków. Mimo to „aktywna” profilaktyka nie jest naszym nawykiem. W każdym rodzaju nowotworu wczesna diagnoza znacząco zwiększa szanse na powrót do zdrowia. W Polsce czerniaka rozpoznaje się zbyt późno, wtedy możliwości walki z nim są ograniczone.

Ponad 80 % Polaków wie co to jest czerniak, ale tylko co piąty pokazał znamię dermatologowi, a 67% nie odwiedziło specjalisty, by zbadać niepokojące znamię (badanie na zlecenie Fundacji Rak'n Roll - Wygraj życie). Dobrym znakiem jest fakt, że coraz więcej Polaków zna czynniki, które zwiększają ryzyko zachorowalności na czerniaka np. korzystanie z solarium lub przebywanie na słońcu bez zabezpieczenia skóry kremem z filtrem ochronnym. Jest to efekt prowadzonych działań informacyjno - edukacyjnych. Państwowa Inspekcja Sanitarna od czterech lat realizuje na terenie województwa podkarpackiego program edukacyjny dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych **„Znamię! Znam je?”**, którego celem jest upowszechnianie wiedzy na temat czerniaka. Dla zainteresowania uczniów tematem przygotowane zostały m.in. gra

interaktywna, ulotki, plakaty, film pokazujący jak przeprowadzić samobadanie skóry oraz materiały dydaktyczne dla nauczycieli. W wyniku przeprowadzonych w 87 szkołach lekcji, w roku szkolnym 2016/17 z edukacji skorzystało ponad 8,5 tys. uczniów. Organizatorami programu w województwie podkarpackim jest Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny i Fundacja Gwiazda Nadziei.

Pozostałe działania

Dzięki zaangażowaniu pracowników pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia, a także współpracy z wieloma partnerami udało się w 2017 roku zrealizować kilka innych programów edukacyjnych i zorganizować wiele akcji informacyjnych, happeningów, festynów prozdrowotnych, konkursów i quizów i innych przedsięwzięć w tym:

- program edukacyjny **„Moje dziecko idzie do szkoły”**, którego celem jest ukształtowanie nawyków oraz umiejętności prozdrowotnych wśród dzieci oraz podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia. W roku szkolnym 2016/17 program był realizowany przez 256 placówek, edukacją objęto prawie 5,5 tys. dzieci i ponad 3 tys. rodziców.

- działania edukacyjno - informacyjne w zakresie:

- ❖ bezpiecznego wypoczynku
- ❖ profilaktyki chorób odkleszczowych
- ❖ profilaktyki cukrzycy

Realizacja w województwie podkarpackim programów edukacyjnych i przedsięwzięć prozdrowotnych była możliwa dzięki współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej z placówkami naukowo - badawczymi, w tym: z Krajowym Centrum ds. AIDS, Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładem Higieny, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej, organami administracji państwowej, władzami samorządowymi, zakładami opieki zdrowotnej, zakładami nauczania i wychowania organizacjami społecznymi i pozarządowymi oraz regionalnymi i lokalnymi środkami masowego przekazu.

Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia uczestniczyli w realizacji Wojewódzkiego Programu Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV, Wojewódzkiego Programu Zapobiegania Narkomanii oraz Wojewódzkiego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Nadrzędnym celem wszystkich prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną działań prozdrowotnych i profilaktycznych jest poprawa zdrowia mieszkańców naszego województwa.

